מסורת הש"ס

גמ' ג)סוכה ג: נח. [תענית ס. ע"ז מז.] **ג)**[עי' תוס' ר"ה ג: ד"ה ומקלקלו] **ג)**[א"ר אלעזר כל"ל וכ"מ מקלקלו ומה מצינו מה דקאמר כאמוך לקמן ולכנן הכוח נאחיך דרכי מלמד כו'] **ד)**[תוליו קכ] **ה)**נרכות לה. [לקמן יב.] **ו)**תוליו קכ: ז)[במשא יסור] **ח)**[יסור] **ט)**כ"ל המה **תום' י)**כ"מ וכיר של קרבן דמי כר' ל"ק **יא)**מ"ל מתני' עיין כ"ק **יב)**עי' מגלה ל"ק יג)כ"מ ועוד רני יוסי גופיה היכי קאמר ואין לפרש דה"ק כ"ק

הגהות הב"ח

(ג) **רש"י** ד"ה שבשם כו' שמיט הס"ד וחס"כ מ"ה זו שיכה אין מכאן:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] **גמ'** מאי טעמא דר' מאיר אמר ר' אלעזר דאמר קרא. כ"ל וכ"ה פ"ק ופ' בתעלותך ד"ה לכ"ז ע"ב והיינו דאמר הכא הס"ד כאמוך לעיל דכ"ח וכו':

תורה אור

גמ' א] וְאֶתְכֶּנָּה אֶת הֶחָיוֹם נֶחָנִים לְאַחֲרֶן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נֶגֶף בְּגֶשֶׁת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל הַקֹּדֶשׁ: (במדבר יח, יט)

ב] וְשָׁרַת בְּשֵׁם יְיָ אֲלֵיהֶו בְּכָל אֲחֵיו הַלֵּוִים הָעֹמְדִים שָׁם לִפְנֵי יְיָ: (דברים יח, ז)

ג] בָּעֵת הַהִוא הִבְדִּיל יְיָ אֶת שֵׁבֶט הַלֵּוִי לָשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְיָ לַעֲמֹד לִפְנֵי יְיָ לְשָׁרְתוֹ וּלְבָרֵךְ בִּשְׁמוֹ עַד הַיּוֹם הַזֶּה: (דברים י, ח)

ד] תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עָבַדְתָּ אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּשִׂמְחָה וּבְטוּב לֵבָב מֵרֹב כֹּל: (דברים כח, מז)

ה] פִּקּוּדֵי יְיָ יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְיָ בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם: (תהלים יט, ט)

ו] וְשָׂמַחְתָּ בְכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתֶךָ אַתָּה וְהַלֵּוִי וְהַגֵּר אֲשֶׁר בְּקִרְבֶּךָ: (דברים כו, יא)

ז] וַתֹּאמֶר לָהֶם הַגֶּפֶן הֶחֱדַלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי הַמְשַׂמֵּחַ אֱלֹהִים וַאֲנָשִׁים וְהָלַכְתִּי לָנוּעַ עַל הָעֲצִים: (שופטים ט, יג)

ח] וְכִנּוֹר וָנֵבֶל שַׁר הַלֵּוִים בְּמִשְׁתֵּה יַיִן סֹבְבֵי הוּא: (דברי הימים-א טו, כח)

ט] מִבֶּן שִׁלֹּשִׁים שָׁנָה וָמַעְלָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדַת עֲבֹדָה וַעֲבֹדַת מַשָּׂא בְּאֹהֶל מוֹעֵד: (במדבר ד, מז)

י] שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל: (תהלים פא, ג)

יא] הֲמָה יְשִׂאוּ קוֹלָם יְרַנֵּנוּ בְּגַאֲוַת יְיָ צָהֲלוּ מִיָּם: (ישעיהו כד, יד)

יב] וְלִבְנֵי קְהָת לֹא נָתָן כִּי עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ עֲלֵהֶם בַּכָּתֵף יִשָּׂאוּ: (במדבר ז, ט)

יג] וַיְהִי קוֹל הַשּׁוֹפָר הוֹלֵךְ וְחָזֵק מְאֹד מֹשֶׁה יְדַבֵּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְקוֹל: (שמות יט, יט)

רש"י יד] הֲנֵה עֲבָדֶיךָ יְרַנְּנוּ מְטוּב לֵב וְאַתֶּם תְּצַעֲקוּ מִכְּאֵב לֵב וּמִשֶּׁבֶר רוּחַ תְּיַלֵּילוּ: (ישעיהו סה, יד)

טו] וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַּטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: (דברים כו, ב)

טז] וְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וְתִקַּעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: (במדבר י, י) **תום' יח]** כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ: (משלי ד, ב) **יח]** טוֹב לִי תוֹרַת פִּיךָ מֵאַלְפֵי זָהָב וָכָסֶף: (תהלים קיט, עב) **יט]** וַיֹּאכַל בָּעֵו וַיִּשְׂתְּ וַיֵּלֶךְ בְּכֹחַ הָאֲכִילָה הַהִוא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לָיְלָה עַד חֹרֵב הָאֱלֹהִים: (מלכים א יט, ח) **כ]** וְאָנֹכִי הַמְשֻׁרְרִים רָאשֵׁי אָבוֹת לַלְּוִיִּם בַּלְּשָׁכֹת פְּטוּרִים כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה עֲלֵיהֶם בַּמְּלָאכָה: (דברי הימים-א ט, לג)

עשרה נקבים היו בה. וכלן נקב היה קנה אחד וכלן קנה וקנה היו בו ט' נקבים וכלן נקב של קנה הוליך מין זמר נמלאת כולה מוליכה מכה מיני זמר: יג] **ומימניך.** שלא תטעה מי אמר מכה מי אמר מלך: **מתניתא גוזמא.** דרך משניות לשנות גוזמא כגון הגך דאמר בשמיטת מולין בפרק גיד הנשה (דף ס:): **רבי יוסי.** לאמר ישראלים מיומחים היו מאי קסבר אלא דכ"ע עיקר שירה בפה: **בין למעשרות.** לממזקין ליה במזקת לוי: **ואתנה את הלוים.** ולוים במזורים הס: **שבשם.** שמזכירין בו שם שמים(ו): אין אדם אר שירה אלא מתוך שמחה וטוב לבב דכתיב (ישעיהו סה)[ד] הנה עבדי ירונו מטוב לב: **אימא ביכורים.** וה"ק קרא תמת אחר לא נאמת ביכורים: **מנין לביכורים שטעונין שירה.** שאומרים תרוממך ה' כי לימתני ודאמר בשם ביכורים (פ"ג מ"ד): **טוב טוב.** כתיב הכא בכל הטוב וכתיב בשירה (דברים כח)[ד] בשמחה ובטוב לבב: **פרי.** בביכורים כתיב (שם כו)[ט] מרחשת יד] פרי: **הביא ענבים.** לעזרה לביכורים ודרכן מנין שילת ת"ל אחר תביא מארצך מ"מ: טו] (**ישור בשמא**) **חזקיה אמר מהבא.** אחכמן שילת לוים מן התורה ישור בשמא טז] נשיאות קול בשיר: **בלוותי.** שם מכס: **שירה.** לריך עבודת קרבן שאינו נאמר אלא על היין של נסכי קרבן דכתיב (במדבר י)[יא] ומקטרא בחלוצרות על עולותיכם: **צהלו מים.** יהללו בשיר בית המקדש יותר מלהלם יס סוף: **מייתי לה מהבא.** לעיקר שירה מן התורה: עלה

עשרה נקבים היו בה כל אחד ואחד מוציא עשרה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה מאה מיני זמר במתניתא תנא היא אמה [ט] וגבוה אמה וקתא יוצא הימנה ועשרה נקבים היו בה כל אחד מוציא מאה מיני זמר נמצאת כולה מוציאה אלף מיני זמר אמר רב נחמן בר יצחק וסימניך מתניתא גוזמא: **ועבדי כהנים היו כו':** לימא בהא קמיפלגי דמ"ד עבדים היו קסבר [י]עיקר שירה [יא]בפה וכלי לבסומי קלא [יב] הוא דעבידא ומ"ד לוים היו קסבר עיקר שירה בכלי ותסברא רבי יוסי מאי קסבר אי קסבר עיקר שירה בפה [יג] עבדים סגיא אי קסבר עיקר שירה בכלי לוים בעינן לעולם קסבר עיקר שירה בפה והכא במעלין מדוכן ליוחסין ולמעשרות קמיפלגי מ"ד עבדים היו קסבר אין מעלין מדוכן לא ליוחסין ולא למעשרות מ"ד לוים היו [יד] כ[קסבר מעלין מדוכן בין ליוחסין בין [טו] למעשרות ולמ"ד ישראלים היו קסבר מעלין מדוכן ליוחסין ולא למעשרות: **תנו רבנן** [טז] **השיר מעכב את הקרבן דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינו מעכב מ"ט דר' מאיר** [יז] **ג[דאמר קרא** [יח]**ואתנה את הלוים נתונים לאהרן ולבניו מתוך בני ישראל** [יט] **ולכפר על בני ישראל** מה כפרה מעכבת אף [כ] שירה מעכבת ורבנן ההוא לאידך דר' אלעזר דאמר ר"א

מה כפרה ביום אף שירה ביום: אמר רב יהודה אמר שמואל [א]מנין לעיקר שירה מן התורה שנאמר [ב]**ושרת בשם ה'** אלהיו איזהו שירות שבשם הוי אומר זה שירה ואימא נשיאות כפים [ג] מדכתיב [ד]**לשרתו ולברך בשמו** מכלל דברכת כהנים לאו שירות היא רב מתנה אמר מהכא [ה]**תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב איזו היא עבודה שבשמחה ובטוב לבב הוי אומר זה שירה ואימא דברי תורה דכתיב** [ו]**פקודי ה' ישרים משמחי לב משמחי לב איקרי טוב לא איקרי אלא ר"ח מתנה מנין לביכורים** [ז]**ושמחת בכל הטוב טוב איקרי טוב לבב לא איקרי אלא ר"ח מתנה מנין לביכורים** [ח]**שטעונין** [ט]**שירה אתיא טוב טוב מהכא איני** [י]**והא א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן** [יא]**מנין שאין אומרים שירה אלא על היין שנאמר** [יב]**ותאמר להם הגפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים אם אנשים משמח אלהים במה משמח מכאן שאין אומרים שירה אלא על היין משכחת לה** [יג]**כדתני** [יד] **ר' יוסי פרי אתה מביא** [טו]**ואי אתה מביא משקין** [טז] **הביא ענבים ודרכן מנין ת"ל תביא: חזקיה אמר מהכא** [יז]**וכנגיהו שר הלוים** [יח]**(ישור) במשא כי מבין הוא אל תיקרי** [יט]**(ישור) אלא ישיר בלוותי א"ר יוחנן מהכא** [כ]**לעבוד עבודת עבודה איזהו עבודה שצריכה עבודה הוי אומר זו שירה רבי יצחק אמר מהכא** [א]**שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל ר"נ בר יצחק אמר מהכא** [ב]**(יא[הם) ישאו קולם ירונו בגאון ה' צהלו מים: ותנא מייתי לה מהכא** [ג]**ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישאו ממשמע שנאמר בכתף איני יודע שישאו מה ת"ל ישאו אין ישאו אלא לשון שירה וכן הוא אומר** [ד]**שאו זמרה ותנו תוף ואומר ישאו קולם ירונו וגו' חנניא בן אחי רבי יהושע אמר מהכא** [ה]**משה ידבר והאלהים יעננו בקול**

על

ת"ל תביא והא כתיב אין מביאין ביכורים מסקה אלא היולא מן הזיתים ומן הענבים דמשמע לכתחילה מביאין יס לפרסו בדיעבד [ב] דהא קרא כתיב שאומרים שיר על ביכורים והיכי כתב קרא בדיעבד ונרמה לפרס דמיירי לכתחילה וה"פ הביא ענבים ודרכן מנין שיביאם לכתחילה ת"ל תביא דמשמע לכתחילה ומשמע ביכורים נמי אתיא שפיר דמיירי במשקין היולאין מזיתים וענבים שאומרים עליהם שירה לכתחילה וה

מהכא ויהי כאחד למחצצרים. ובקרא (במדבר י׳)[ד] כתיב ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל מזבח שלמיכם **משוער ששורר.** דבדברי הימים (ב ט׳)[א] כתיב משפחות שהיו משוערים ומשפחות שהיו משוררים לא ידענא הני מילי מזכרה מכיכא היכי ורגינו מנסח נ״ע פי׳ דכתיב (במדבר מ׳)[ב] לשמור משמרת ועבודה לא יעבוד וכתיב (שם)[ג] ככה תעשה ללוים במשמרותם: **דמר סבר במיתה.** מס משוער לבדו וגזרו בו רבנן מפייע עם אחר ומ״ם בזהכרה ולא גזרו רבנן מס בה לפייע:

עולת נדבת ציבור טעונה שיר. כגון עולת קיץ מכל דיחיד אפי׳ מוכחו אין טעונה [ה]נסכים: **אלא** אמר רמי בריה דרב ייבא **כבש הבא עם העומר קא מיבעיא ליה.** טובא תימה מלי ס״ל דהא אמעול הקריבו תמידין ומוספין [ו]אמאי לא אימלך אלא באחרה כלאו: **איבעיא** לחו אי איקבע ר״ח. וקשה לרש״י דבדברי הימים כתיב התי קרא מקרי מקרי ויועץ המלך לעשות הפסח בחדש השני: **אלא** אמר רב (שימי) [אשי] **מידי דהוי אשליח דציבורא דממליך.** ולעולם לא אפשוט דיומא דלכבש הבא עם העומר הוא: **שירה דיומא** (מהלים כד)[ה]. ומס עולת קיץ טעונה שירה היינו שיר שאמרו בחמיד של בין הערבים. פי׳ בקונטרס ואפשוט בעיא דלרבי מנין[ז]:

לעולותיכם וזובחי שלמיכם מה עולה קדשים אף שלמים כו׳ ומה שלמים שקבוע לחן זמן וכו׳. והא בריימא (ז) (על המזבח) ובעת החל העולה החל שיר ה׳ והחצוצרות (ג) ע״י כלי [ז] (שיר) דוד מלך ישראל האי שירה מאי עבידתה אילימא דעולת חובה ל״ל אימלוכי אלא לאו דעולת נדבה א״ר יוסף לא עולת ראש חודש הוה וקא מיבעיא להו מי הוקבע ר״ח בזמנו דליקרב או לא אמר ליה אביי ומי מצית אמרת הכי והכתיב [ח]ביום ששה עשר לחדש הראשון וגו׳ ויאמר חזקיהו להעלות העולה (ג)(על המזבח) קמיבעיא להו מי כבש הבא עם העומר [ט] קמיבעיא להו או לא מתקיף לה רב אויא וליחזי פסח היכי עביד מצה היכי אכיל אלא אמר רב אשי מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך ת״ש [י]רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב היה [כ]ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתו של יהוידיב היתה והיו כהנים ולוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה ומה שירה אמרו [ל]וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה׳ אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הואי (ג ט) [ב]י״ז בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה ותסברא מ״ש דעולת חובה דלא הואי ומ״ש דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא בן בקר אקראי בעלמא הוא דאיתרמיא להו אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה [מ]לה׳ הארץ ומלואה וישב עליהם את אונם בשיר דארבעה בשבת הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדין על דוכנן קתני כדר״ל דאמר [ל] אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי לימא נפיק מינה חורבא מאי הוה עלה ת״ש [ד]דתני רב מרי בריה דרב כהנא [ה]על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים ומה שלמים [מ] קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן:

נסכיס

על עסקי קול [מ]רב אשי אמר מהכא [א]ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד רבי יונתן אמר מהכא [ב]ולא ימותו גם הם גם אתם מה אתם בעבודת מזבח אף הם בעבודת מזבח תניא נמי הכי [ג] ולא ימותו גם הם גם אתם אתם בשלהם והם בשלכם במיתה הם בשלהם אינן במיתה אלא באוהרה אמר אביי [ד]נקיטינן משורר ששיער בשל חבירו במיתה [ב] שנאמר [ג]והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד [ג] וגו׳ והזר הקרב יומת מאי זר אילימא זר ממש הכתיב חדא זימנא אלא לאו זר דאותה עבודה: מיתיבי משורר ששיער ומשוער ששורר אינן במיתה אלא באוהרה תנאי היא דתניא [ד] מעשה בר׳ יהושע בר חנניה שהלך לסייע בהגפת דלתות אצל ר׳ יוחנן בן גודגדא אמר לו בני חזור לאחוריך שאתה מן המשוררים ולא מן המשוערים מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מיתה היא וגזרו בה רבנן ומ״ם אוהרה היא ולא גזרו בה [ה] דכ״ע אוהרה היא מר סבר מסייע גזרו ביה רבנן ומר סבר לא גזרו ביה רבנן בעי רבי אבין עולת נדבת ציבור טעונה שירה [ו] או אינה [כ]טעונה שירה [ד]עולותיכם אמר רחמנא אחת עולת חובה ואחת עולת נדבה או דלמא עולותיכם דכולהו ישראל קאמר רחמנא ת״ש [ה]ויאמר חזקיהו להעלות העולה (ג) (על המזבח) ובעת החל העולה החל שיר ה׳ והחצוצרות (ג) ע״י כלי [ז] (שיר) דוד מלך ישראל האי שירה מאי עבידתה אילימא דעולת חובה ל״ל אימלוכי אלא לאו דעולת נדבה א״ר יוסף לא עולת ראש חודש הוה וקא מיבעיא להו מי הוקבע ר״ח בזמנו דליקרב או לא אמר ליה אביי ומי מצית אמרת הכי והכתיב [ח]ביום ששה עשר לחדש הראשון וגו׳ ויאמר חזקיהו להעלות העולה [ט] קמיבעיא להו מי כבש הבא עם העומר [י] קמיבעיא להו או לא מתקיף לה רב אויא וליחזי פסח היכי עביד מצה היכי אכיל אלא אמר רב אשי מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך ת״ש [י]רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב היה [כ]ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתו של יהוידיב היתה והיו כהנים ולוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה ומה שירה אמרו [ל]וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה׳ אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הואי (ג ט) [ב]י״ז בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה ותסברא מ״ש דעולת חובה דלא הואי ומ״ש דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא בן בקר אקראי בעלמא הוא דאיתרמיא להו אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה [מ]לה׳ הארץ ומלואה וישב עליהם את אונם בשיר דארבעה בשבת הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדין על דוכנן קתני כדר״ל דאמר [ל] אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי לימא נפיק מינה חורבא מאי הוה עלה ת״ש [ד]דתני רב מרי בריה דרב כהנא [ה]על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים ומה שלמים [מ] קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן:

נסכיס

על עסקי קול. סהיה מצוהו לשורר לפי שעסקו לוי היה: **אף הם.** הלויס בעבודת מזבח ולא עסקהם לויס כשריס בעבודת מזבח לויס כשריס בעבודת מזבח בשיר: (ד) **מה אתם.** מלכהניס קמי קלא: **אתם בשלהם.** הכהניס שבנכסן בעבודת לויס בגון שחרבו: **והם בשלכם. לוי** בעבד על המזבח בכהן: **הם בשלהם.** כגון לוי מטורר שהגיף לתמות ולוי מטוער שתמר שיר שהרי לויס היו מלוקים זה למטוער וזה למטורר: **אלא באוהרה.** לא לתפרס עון[ה]: **אביי.** ליה ליה הא מתני׳ דקתני לעיל הס שבלסס אינו במיתה להא מסכתת תנא תנאי היא דתניא [ד] מעשה בר׳ יהושע בן חנניה שהלך לסייע בהגפת דלתות אצל ר׳ יוחנן בן גודגדא אמר לו בני חזור לאחוריך שאתה מן המשוררים ולא מן המשוערים מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר מיתה היא וגזרו בה רבנן ומ״ם אוהרה היא ולא גזרו בה [ה] דכ״ע אוהרה היא מר סבר מסייע גזרו ביה רבנן ומר סבר לא גזרו ביה רבנן בעי רבי אבין עולת נדבת ציבור טעונה שירה [ו] או אינה [כ]טעונה שירה [ד]עולותיכם אמר רחמנא אחת עולת חובה ואחת עולת נדבה או דלמא עולותיכם דכולהו ישראל קאמר רחמנא ת״ש [ה]ויאמר חזקיהו להעלות העולה (ג) (על המזבח) ובעת החל העולה החל שיר ה׳ והחצוצרות (ג) ע״י כלי [ז] (שיר) דוד מלך ישראל האי שירה מאי עבידתה אילימא דעולת חובה ל״ל אימלוכי אלא לאו דעולת נדבה א״ר יוסף לא עולת ראש חודש הוה וקא מיבעיא להו מי הוקבע ר״ח בזמנו דליקרב או לא אמר ליה אביי ומי מצית אמרת הכי והכתיב [ח]ביום ששה עשר לחדש הראשון וגו׳ ויאמר חזקיהו להעלות העולה [ט] קמיבעיא להו מי כבש הבא עם העומר [י] קמיבעיא להו או לא מתקיף לה רב אויא וליחזי פסח היכי עביד מצה היכי אכיל אלא אמר רב אשי מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך ת״ש [י]רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב היה [כ]ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתו של יהוידיב היתה והיו כהנים ולוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה ומה שירה אמרו [ל]וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה׳ אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הואי (ג ט) [ב]י״ז בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה ותסברא מ״ש דעולת חובה דלא הואי ומ״ש דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא בן בקר אקראי בעלמא הוא דאיתרמיא להו אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה [מ]לה׳ הארץ ומלואה וישב עליהם את אונם בשיר דארבעה בשבת הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדין על דוכנן קתני כדר״ל דאמר [ל] אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי לימא נפיק מינה חורבא מאי הוה עלה ת״ש [ד]דתני רב מרי בריה דרב כהנא [ה]על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים ומה שלמים [מ] קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן:

נסכיס

דציבורא דממליך השתא דאתית להכי אפילו תימא עולת חובה מידי דהוה אשליחא דציבורא דממליך ת״ש [ג]**רבי יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב אמרו כשחרב הבית בראשונה אותו היום תשעה באב היה** [ג]**ומוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ומשמרתו של יהוידיב היתה והיו כהנים ולוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה ומה שירה אמרו** [ז]**וישב עליהם את אונם וברעתם יצמיתם ולא הספיקו לומר יצמיתם ה׳ אלהינו עד שבאו אויבים וכבשום וכן בשניה האי שירה מאי עבידתיה אילימא דעולת חובה מי הואי (ג ט) בי״ז בתמוז בטל התמיד אלא לאו דעולת נדבה ותסברא מ״ש דעולת חובה דלא הואי ומ״ש דעולת נדבה דהואי הא לא קשיא בן בקר אקראי בעלמא הוא דאיתרמיא להו אמר רבא ואיתימא רב אשי ותסברא שירה דיומיה** [מ]**לה׳ הארץ ומלואה וישב עליהם את אונם בשיר דארבעה בשבת הוא אלא אילייא בעלמא הוא דנפל להו בפומייהו והא עומדין על דוכנן קתני כדר״ל דאמר** [ל] **אומר שלא על הקרבן אי הכי בעולת נדבה נמי לימא נפיק מינה חורבא מאי הוה עלה ת״ש** [ד]**דתני רב מרי בריה דרב כהנא** [ה]**על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם מה עולה קודש קדשים אף שלמים קודש קדשים ומה שלמים** [מ] **קבוע להם זמן אף עולה קבוע לה זמן:**

איבעיא

מנחת נסכי עצרת לשמי ליבול הן וכתיב נהו (ויקרא כג)[ו] **קדש יהיו לה׳ לההן ומה שלמים המיורס כהן לגבי שיר קבוע להן זמן להא מוקימנא בנסכי עצרת אף עולה המיורס כהן שקבוע לה זמן לאפוקי נדבת ליבול לחין שיר קבוע לה זמן:**

נסכיס

ואמאי עלה ותסברא שירה דיומא לה׳ הארץ ומלואה וכו׳. [חסר כאן וע״ל דצ״ל ומאי פריך תלמודא דלמא הקרבן הביאו בד׳ בשבת והנסכים אינהו להביא עד יום א׳ והם אמרו השירה של יום הקרבן שהוא וישב עליהם את אונם אלא ש״מ שהשיר של יום הבאת הנסכים צריך לאמרו כך נ״ל]: [ו] דאמר אומרים שירה שלא: [ז] שלמים שקבוע להם זמן אף עולה שקבוע להם זמן: [ח] ומותר אשמות הס״ד: [ט] הוא ואי חלי לעולת תיבות דאי אית ליה נמחק: [י] אבין ורחוק החובה מבעיא ליה אם לא ונראה דפריך אסוגיא דרחי דלא הוי קרבן [נדבה] כי היכי דלא תפשוט בעיא ופריך כי נמי (איבא) [הוי] קרבן [נדבה] לא תפשוט דרשות הוא דאמרי כר׳ וכה״א איבא בפרק כירה ובפרק המניח לשון הרי״ז ד״ל תוס׳:

עין משפט נר מצוה

לז א מיי׳ פ״ג מהלכות כלי המקדש הלכה יא ופ״ש:

לח ב מיי׳ פ״ו מהלכות תמידין הלכה ח ופ״ג מהלכות כלי המקדש הלכה כ:

לט ג מיי׳ פ״י מהלכות שחיטה ויובלות הלכה ג ד:

פניני רש״י

וחובה ליום חייב. היינו תפשה כתב לרגילין להיות בו רעות: (תענית כט.)

איילייא בעלמא. ...פי׳ לילייא קינה שכן מרגוס יונתן בן עוזיאל את קינה (ישעיה מג) טול לילייא וכמו כלי כמהולה מגודע שק על נעל נעוריה (יואל ג) שפירוסו קונני וכתי׳ (תענית כט. ד״ה ויבא אליהם)

רבינו גרשום

על עסקי קול. בשעה שהיה משה משורר שהוא לוי האלהים יעננו לו בקול: אף הם בעבודת מזבח. שירה בשעת קרבן: אתם בשלהם. כלומר אם שינו עבודתן לוי לכהן הרי הן במיתה: הם בשלכם. כלומר ששינו עבודת׳ כגון שהיו משוררי או משוערי שאינו אלא באוהרה בלאו: הא כתיב חדא זימנא ואת אהרן ואת בניו תפקוד ושמרו את כהונתם והזר הקרב יומת משוער היינו שומר השערים כדכת׳ וחזוה על השערים: ר׳ יהושע בר׳ חנינא ויוחנן בן גודגדא לויים היו: דמר סבר. יוחנן בן גודגדא דבמיתה הוו וגזרו רבנן דלא מסייע אטו שלא יהא שוער [לבד] דבמיתה: ומר סבר ר׳ יהושע בן חנניה אינו אלא באוהרה הואיל ולית ביה עון מיתה וקא בעי לסיועיה דלא עביד ממש [לא גזרו רבנן]: לא דכולי עלמא כר׳: עולת נדבת ציבור. שנעשה להן נס יחיד דתדיר: ודאי: אינה ג״ל) עולת נדבת יחיד דתדירה ודאי טעונה שירד [אינה טעונה ג״ל]: או דלמא הא דקאמר וחקנתם [בחצוצרות] על עולותיכם דהיינו [שיר]: עולותיכם דכולהו ישראל קאמר [ו]עולת נדבה בכל (ישראל) [יחיד] או עולת תמיד דהויא דכולהו ישראל: ויאמר חזקיהו [להעלות העולה וגו׳]. אע״ג דהאי קרא בפר עבודת כוכבים דב״ד (כר׳) [כתיב] הא איכא [נמי] מהתם שבעה כבשים דלאו הוו דע״ז אילימא דעולת חובה. דתמיד: למה לי אימלוכי בחזקיהו (דאמר להו) [דקאמר] ויאמר חזקיה (אי לא) [והרי] ידעי דבעיא שיר: ביום ט״ז [לחדש הראשון] אלמא לאו ר״ח הוא: כבש הבא עם העומר (זמנו בט״ז בניסן). [הוא דקרב בט״ז בניסן אי איקבע ר״ח בזמנו דיקרב עומר בט״ז] ולמה להו למיבעי וליחזו היכי עבוד פסח ביי״ד והיכי אכול מצה דודאי לא הוו עבדי אי לאו דידעי דאיקבע בזמניה: אלא. לעולם ידעי דאיקבע בזמניה וכבש הבא עם העומר הוה ודקא אמרת למה להו אימלוכי: מידי דהוי אשליח דציבורא. [דמימלך] דנוטל רשות קודם [שיעמוד] להתפלל מפני כבוד הציבור אף הני נמי משום כבודו של מלך נטלו רשות ממנו ויש תימה בדבר היכי מצי אמר דאקרוב עומר בי״ו ניסן והרי עיבר חזקיהו ניסן בניסן כדמפורש [בדברי הימים]: אותו יום ט׳ באב היה. דהיינו יום חיב באותו יום שבכו הנדה דכתיב ותשא כל העדה וגו׳: וכן בשניה. כשחרב הבית בשניה מוצאי שבת ומוצאי

שיטה מקובצת

ב] הכי ולא יאמרו גם הם גם אתם מה אתם בעבודת המזבח אף הם בעבודת המזבח: **ג]** במיתה. תימה אמאי לא חשיב ליה בהדי הנך דתני ואלו הן במיתה. תוס׳: **ג]** מועד מזרחה משה ואהרן וגו׳ והזר: **ד]** מעשה בר׳ יהושע וכו׳. הקשה הרי״ב אבהבים מטולטילא דהכא משמע שהלוים היו מגפין הדלתות ובפרק החליל בסופו אמרינן דמשמר שומנו קבוע נוטל עשר חלות והמתעכב נוטל שתים וקאמר בגמרא הני תרתי דמשמר המתעכב מאי עבידתיהו אמר רבי יצחק בשכר הגפת דלתות משמע דההכנסים היו מגיפין דלתות ולאו קושיא היא דכהנים היו מגיפין דלתות ההיכל במקום שהלוים לא היו יכולים לילך כדתנן במסכת תמיד מי שזכה ברישון וכו׳ נטל המפתח ופתח את הפשפש ונכנס לתא עד שהוא מגיע לשער הגדול הגיע לשער הגדול העביר את הנגר ואת הפותחת ופתחו וכן במקומות שהיו הכהנים שומרים שם היו שוערים כדתנן במס׳ תמיד בשלשה מקומות הכהני׳ שומרים בבית המקדש והא דכתיב בשמואל ויפתח שמואל את דלתות בית ה׳ לאו בדלתות ההיכל משתעי אלא לשכה היה שם וקראוה בית ה׳. תוס׳ הרא״ש ז״ל. [ו] יהושע בן חנניא ת׳ בר נמחק: **ס]** בה לא דכ״ע: **ו]** או אינה טעונה שירה. גליון תימה אי אינה טעונה שירה איך מצינו שיר בתודה דאין תודה [באה חובה] וי״ל דמשכחת לה בתודה הבאה כשמוסיפין על העיר והעזרה. הרי״ד ז״ל בתוס׳: **ז]** תיבת שיר נמחק: **ם]** העומר הוה וקמבעיא להו מי הוקבע ראש חדש: **ע]** בי״ז בתמוז בטל התמיד. גליון הקשה הרי״ב ולישני דהוי מקרבן שהובא קודם ביטול התמיד ונסכים הביאו לאחר ביטול התמיד וי״ל דלא מסתבר שיאחרו הנסכים שלפני י״ז בתמוז עד ט׳ באב ואני״ג דלקמן מוקי לה הכי הכא מצי לאוקמי בעניין אחר ויש להסתפק

מסורת הש״ס

גמ׳ ג) תולי ל״ל ר׳ יפשיה כי הוא כר פלוגתיה דרבי יוחנן **ג)**[ל״ל להמזבח] **ג)** תענית כט. **ד)**[זבחים נה. ע״ש] **תוס׳ ה)** ל״ל שיהיה **ו)** ל״ל אמאי **ז)** ל״ל מהיכן לף מימלך ממוסף ט״ו בניסן דמיכוין לפ״ת מיומא סה דכוך מחל קמה נרש״י ושני דכוכי המוסף סה דכוך מחל ושיין ל״ק **ז)** ל״ל וכסי נמי מקמי ל״ק

הגהות הב״ח

(ב) **גמ׳** להעלות העולה להמזבח ל״ל ומיבעי על ממנה: **(ג)** **שם** והמעלות וע״ש כלי דוד מלך ל״ל ומיבעי שיר ממנה: **(ג)** **שם** מוסב מי שלי הא בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד: **(ד)** **רש״י** ד״ה מה אתם ל״ל קודם ד״ה לף הס: **(ה)** **ד״ה** אלא באוהרה וכו׳ עד מאי אזהרה וסמ״ק ותמ״כ מ״ש לעיל ליה: **(ו)** ד״ה ונפקא וכו׳ רשום הוא ואי:

תורה אור

גמ׳ א) וַיְהִי כְּאֶחָד לְמַחְצְרִים וְלַמְשֹׁרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד לְהַלֵּל וּלְהוֹדוֹת לַיְיָ וּבְהָרִים קוֹל בַּחֲצֹצְרוֹת וּבִמְצִלְתַּיִם וּבִכְלֵי הַשִּׁיר וּבְהַלֵּלְ לַיְיָ כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְהַבַּיִת מָלֵא עָנָן בֵּית יְיָ:

(דברי הימים-ב ה, יג)

ב) וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרְתְּךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֹהֶל אֵד אֶל כְּלֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִקְרָבוּ וְלֹא יָמֻתוּ גַּם הֵם גַּם אַתֶּם: (במדבר יח, ג)

ג) וְהַחֹנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קֵדְמָה לִפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד מִזְרָחָה מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּבָנָיו שֹׁמְרֵים מִשְׁמֶרֶת הַמִּקְדָּשׁ לְמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (במדבר ג, לח)

ד) וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חׇדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:

(במדבר י, י)

ה) וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה לְהַמִּזְבֵּחַ וּבְעֵת הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר יְיָ וְהַחֲצֹצְרוֹת וְעַל יְדֵי כְּלֵי דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל:

(דברי הימים-ב כט, כז)

ו) וַיַּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת אוֹנָם וּבָרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְיָ אֱלֹהֵינוּ: (תהלים נה, כד)

ח) לְדָוִד מִזְמוֹר לַיְיָ הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ:

(תהלים כד, א)

רש״י ט) גְּנִי נוֹגֵךְ וְהַשְׁלִיכִי וְשָׂאוּ עַל שְׂפָיִם קִינָה כִּי מָאַס יְיָ וַיִּמַּשׁ אֶת דּוֹר עֶבְרָתוֹ:

(ירמיהו ז)

י) וְהַנְּעִי הַכֹּהֵן אוֹתָם עַל לֶחֶם הַבְּכוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְיָ עַל שְׁנֵי כְּבָשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיְיָ לַכֹּהֵן:

(ויקרא כג, כ)

תוס׳ יא) וְהַשְּׂעִירִים שְׂפוֹם וְעַקּוּב וְטַלְמוֹן וַאֲחִימָן וְאַחִיהֶם שְׁפוֹם הָרֹאשׁוֹן: (דברי הימים-ב ט, ז)

יב) וְאֵלֶּה הַמְשֹׁרְרִים רָאשֵׁי אָבוֹת לַלְוִיִּם בַּלָּשְׁכוֹת פְּטוּרִים פְּעוּרִים כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה עֲלֵיהֶם בַּמְּלָאכָה:

(דברי הימים-ב ט, לג)

יג) וְשָׁרַת אֶת אֶחָיו בְּאֹהֶל מוֹעֵד לְמִשְׁמֶרֶת מִשְׁמֶרֶת בְּנֵי הַקְּרָבָן לְעֲבֹדָה עֲבֹדַת הַקֹּדֶשׁ וְהַזָּר הַקָּרֵב יוּמָת: (במדבר ג, לח)

יד) וְכָל הַעֲשָׂה לְחֻקָּה וְלַמִּשְׁפָּט תַּעֲשֶׂה לָכֶם בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב פֶּסַח לַיְיָ: (במדבר ט, ג)

שיטה מקובצת (המשך)

כשאין מביאין נסכים עם החזה אם היום אומר שיר של יום הקרבת הקרבן או שיר של יום הבאת הנסכים ויש להוכיח מהא דבעי לקמן נסכים הבאים בפני עצמן אם טעונים שירה